

Monte Carlo: Rozwiązywanie równania Poissona na siatce metodą błędzenia przypadkowego

Filip Brodacz

26 maja 2025

1 Wstęp teoretyczny

Rozpatrujemy dwuwymiarowe równanie Poissona:

$$\nabla^2 V(\vec{r}) = -\frac{\rho(\vec{r})}{\varepsilon}$$

gdzie $V(\vec{r})$ to potencjał elektryczny, a $\rho(\vec{r})$ to znana funkcja rozkładu gęstości ładunku.

Warunki brzegowe:

- Dirichleta (absorpcja) na lewym, dolnym i górnym brzegu:

$$V(0, y) = V_L \sin\left(\frac{\pi y}{y_{\max}}\right), \quad V(x, 0) = V_B \sin\left(\frac{\pi x}{x_{\max}}\right), \quad V(x, y_{\max}) = V_T \sin\left(\frac{\pi x}{x_{\max}}\right)$$

- Neumanna (odbicie) na prawym brzegu:

$$\left. \frac{\partial V}{\partial x} \right|_{x=x_{\max}} = 0$$

Rozkład gęstości ładunku przyjmuje postać:

$$\rho(x, y) = \rho_{\max} \exp\left[-\frac{(\vec{r} - \vec{r}_{\max})^2}{2\sigma_{\rho}^2}\right]$$

2 Opis metod

2.1 Metoda nadrelaksacji

Dyskretyzując operator Laplace'a, otrzymujemy schemat różnicowy:

$$V_{i,j}^{\text{new}} = (1 - \omega)V_{i,j} + \frac{\omega}{4} \left(V_{i+1,j} + V_{i-1,j} + V_{i,j+1} + V_{i,j-1} + \frac{\Delta^2}{\varepsilon} \rho_{i,j} \right)$$

Zbieżność kontrolujemy za pomocą funkcjonału energii:

$$F = \int \left(\frac{1}{2} \vec{E}^2 - \rho V \right) d^2 r, \quad \vec{E} = -\nabla V$$

$$\left| \frac{F^{(k+1)} - F^{(k)}}{F^{(k+1)}} \right| < \text{tol}$$

2.2 Metoda Monte Carlo

Dla każdego punktu generujemy N łańcuchów Markowa. Potencjał wyznaczamy na podstawie:

$$V_{i_0, j_0} = \frac{1}{N} \sum_{l=1}^N \Delta V_l$$

$$\Delta V_l = V_{\text{brzeg}}^{(l)} + \sum_{p=1}^{d_l-1} \frac{\Delta^2 \rho_{i_p, j_p}}{4\varepsilon}$$

Odchylenie standardowe:

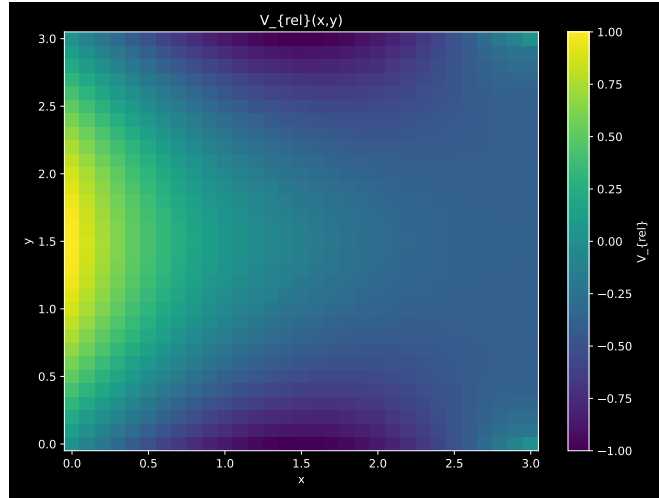
$$\sigma_{V_{i_0, j_0}} = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{l=1}^N (\Delta V_l)^2 - \left(\frac{1}{N} \sum_{l=1}^N \Delta V_l \right)^2}$$

3 Wyniki

Symulacje przeprowadzono dla:

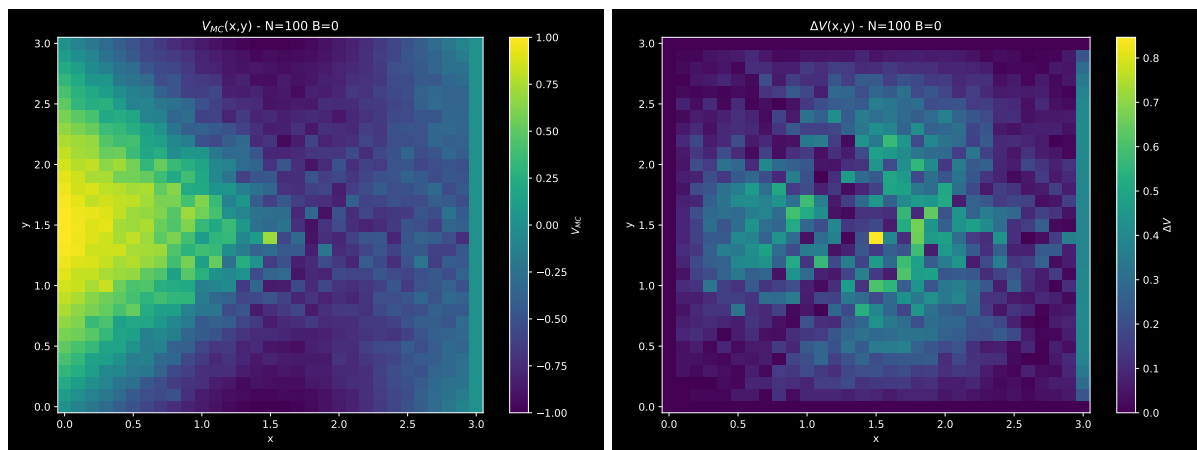
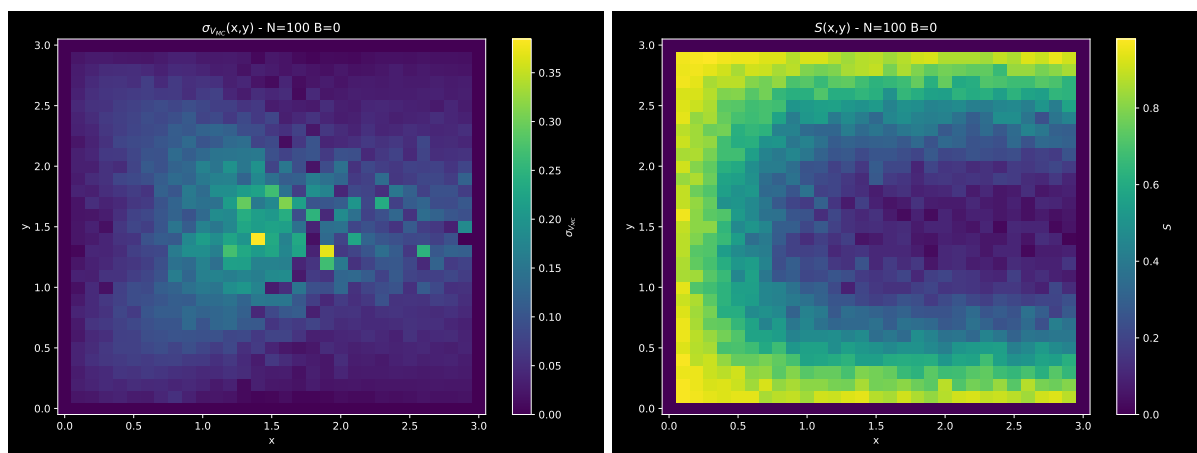
- $nx = ny = 30$, $\Delta = 0.1$, $\varepsilon = 1$
- $V_L = 1$, $V_T = V_B = -1$, $\rho_{\max} = 1$, $\sigma_\rho = x_{\max}/10$
- Dla MC: $N_{\text{chains}} = \{100, 300\}$, $n_{\text{length}} = \{100, 300\}$, z i bez blokady węzłów

3.1 Metoda odniesienia — Nadrelaksacja

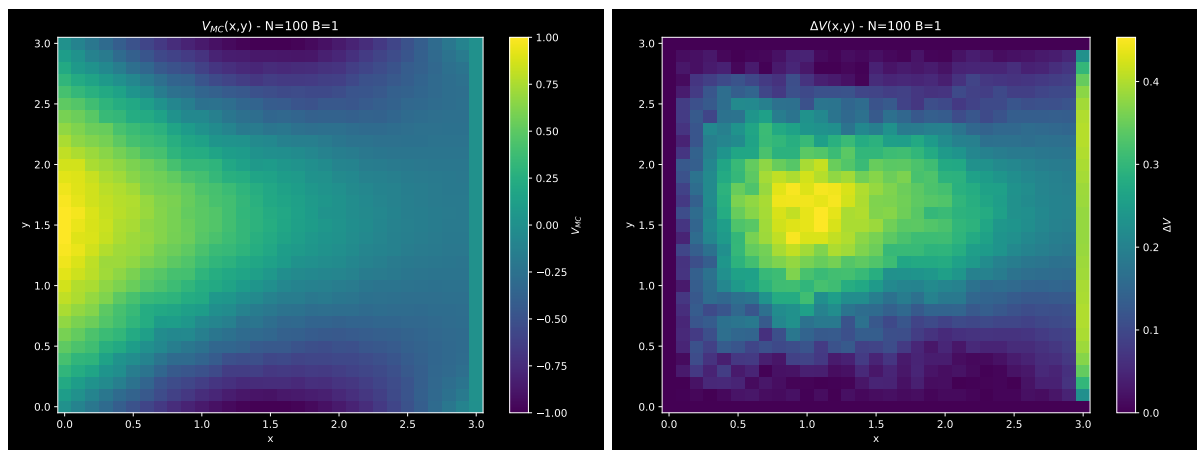
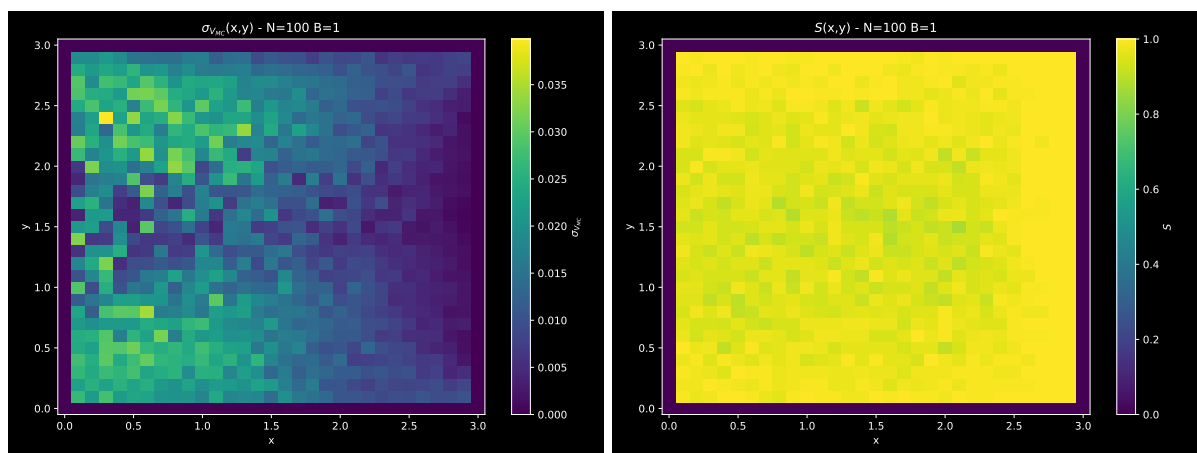

Rysunek 1: Potencjał odniesienia V_{rel} uzyskany metodą nadrelaksacji

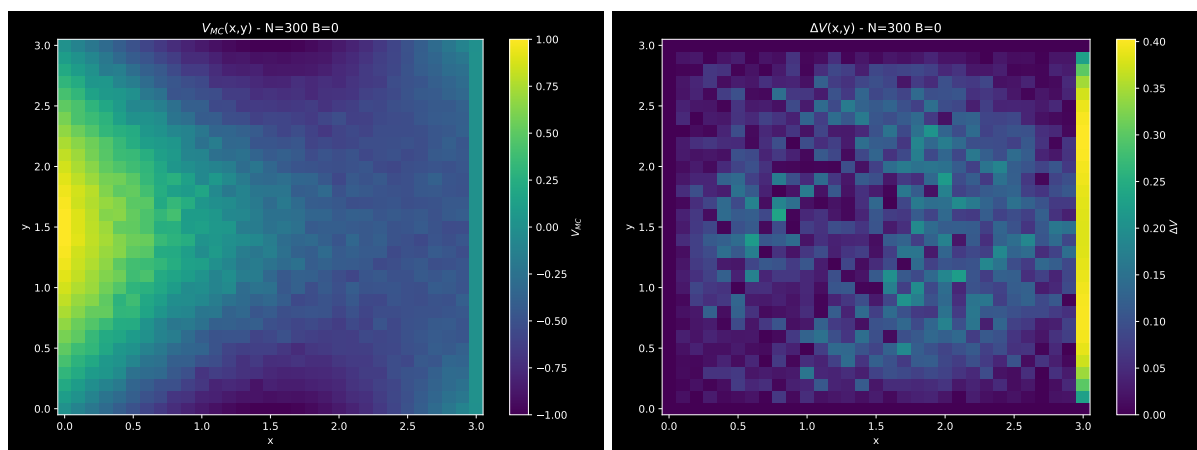
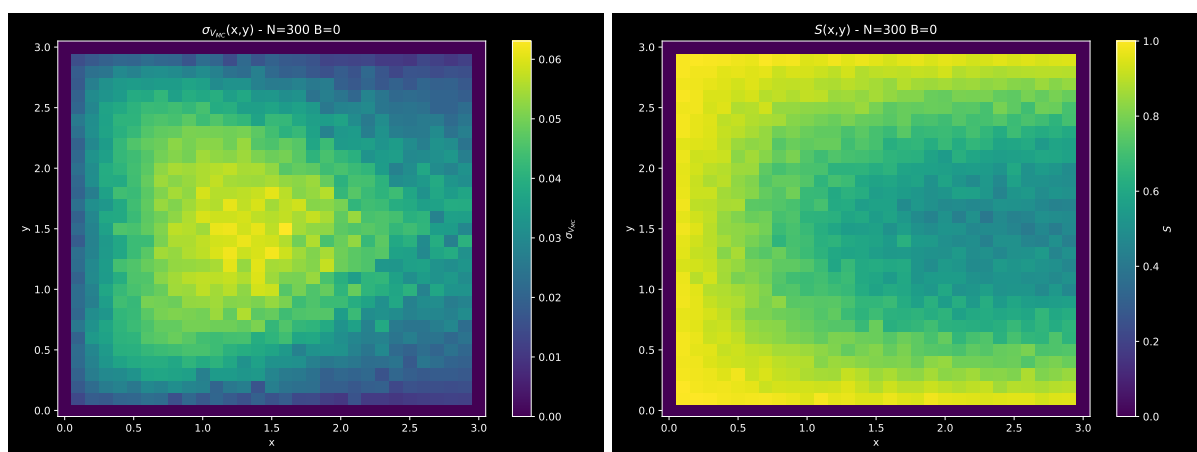
Potencjał V_{rel} stanowi punkt odniesienia dla porównań z metodą Monte Carlo. Jest to wynik dokładny (deterministyczny) przy zadanym poziomie tolerancji.

3.2 Przypadek 1: $N = 100$, bez blokady ($blocked = 0$)Rysunek 2: Potencjał V_{MC} i różnica ΔV Rysunek 3: Odchylenie standardowe σ_V oraz mapa absorpcji łańcuchów

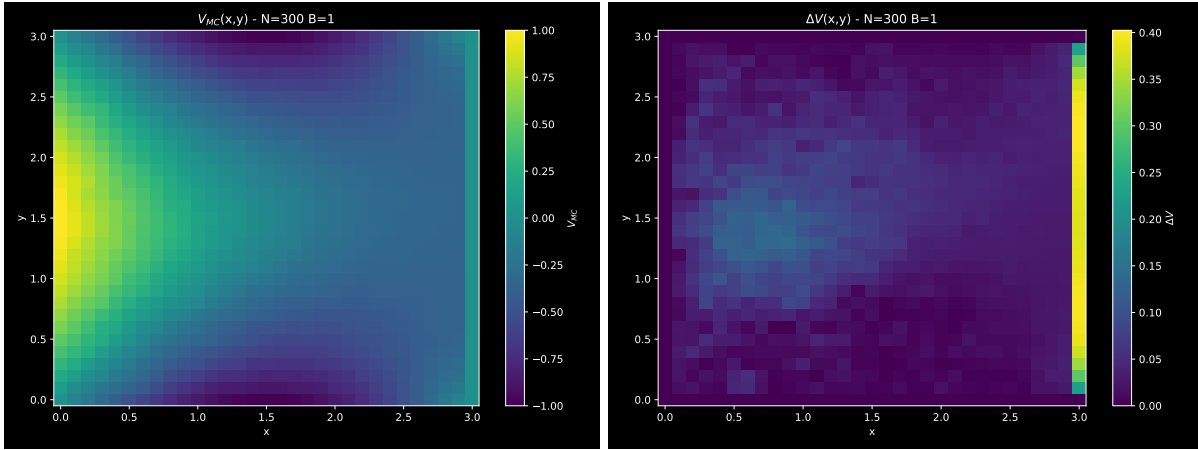
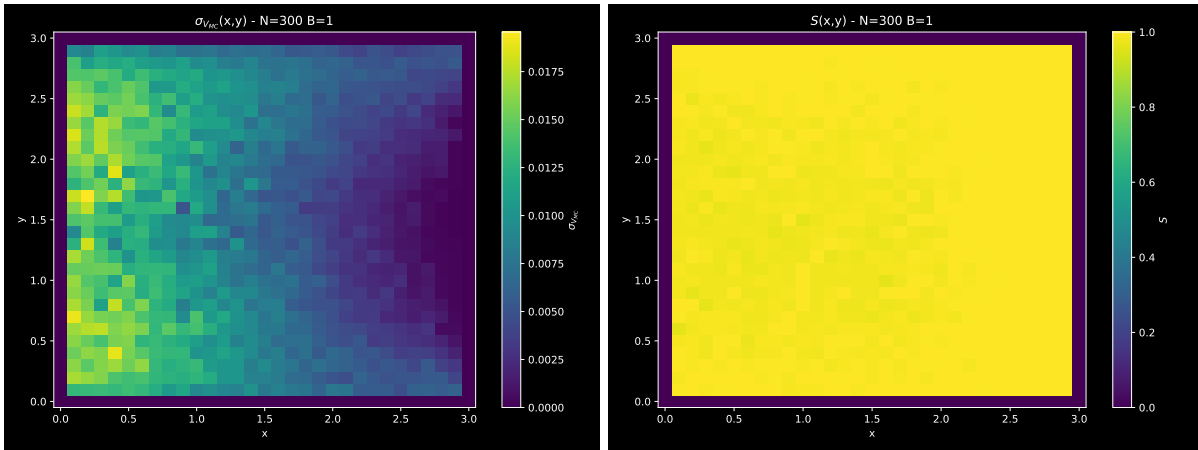
Brak blokady skutkuje mniejszą dokładnością w centralnych obszarach siatki, co wynika z niskiego udziału zaabsorbowanych łańcuchów. Obserwuje się wyższe wartości ΔV oraz większe odchylenie σ_V .

3.3 Przypadek 2: $N = 100$, z blokadą ($blocked = 1$)Rysunek 4: Potencjał V_{MC} i różnica ΔV Rysunek 5: Odchylenie standardowe σ_V oraz mapa absorpcji łańcuchów

Blokada węzłów poprawia lokalną spójność wyników — potencjał MC zbliża się do wyniku relaksacji. Widać wyraźnie obszary o niskiej liczbie zaabsorbowanych łańcuchów, gdzie odchylenie σ_V jest najwyższe.

3.4 Przypadek 3: $N = 300$, bez blokady ($blocked = 0$)Rysunek 6: Potencjał V_{MC} i różnica ΔV Rysunek 7: Odchylenie standardowe σ_V oraz mapa absorpcji łańcuchów

Większa liczba łańcuchów istotnie redukuje błąd ΔV w porównaniu do przypadku $N = 100$. Mimo braku blokady, wynik jest zauważalnie bardziej zgodny z metodą deterministyczną.

3.5 Przypadek 4: $N = 300$, z blokadą ($blocked = 1$)Rysunek 8: Potencjał V_{MC} i różnica ΔV Rysunek 9: Odchylenie standardowe σ_V oraz mapa absorpcji łańcuchów

Najlepsze dopasowanie do V_{rel} spośród wszystkich przypadków. Blokowanie węzłów oraz duża liczba łańcuchów skutkują najmniejszym błędem ΔV , najmniejszymi odchyleniami oraz największym ułamkiem zaabsorbowanych łańcuchów.

4 Podsumowanie

- Wyniki metody Monte Carlo dobrze zgadzają się z metodą relaksacji w punktach, gdzie procent zaabsorbowanych łańcuchów jest wysoki.
- Odchylenie standardowe σ_V pokrywa się z błędem ΔV , wskazując na poprawność estymacji niepewności.
- W obszarach centralnych siatki, gdzie absorpcja jest mniejsza, pojawiają się większe odchylenia i błędy.
- Zwiększenie liczby łańcuchów oraz blokowanie wyznaczonych węzłów poprawia dokładność kosztem czasu obliczeń.